

Bijlage 19 Anti-pestprotocol

Vastgesteld: 15 januari 2021

Inleiding

Het anti-pestprotocol heeft als doel: alle kinderen moeten zich in de basisschoolperiode veilig voelen, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. Het anti-pestprotocol omschrijft het probleem dat pesten heet, hoe wij daar op de scholen mee omgaan, welke regels op de school en in de groepen gelden, hoe ruzies en pestgedrag aangepakt worden, hoe een gepeste leerling en een pester begeleid worden en hoe ouders over pesten te adviseren. Leerlingen krijgen jaarlijks voor hen belangrijke informatie uit dit protocol. Ouders zijn op de hoogte van dit anti-pestprotocol. Zij worden in de schoolgids geïnformeerd en kunnen het op de website lezen.

Definitie

Pesten is het gedrag waarbij iemand herhaaldelijk en gedurende langere tijd door anderen bejegend wordt op manieren die leiden tot fysieke verwonding en/of psychisch lijden. Dit kan variëren van woordgrapjes tot structureel geweld en afpersing. In extreme gevallen kan het leiden tot zelfdoding van het slachtoffer.

Wat is pesten

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met herhaaldelijk wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. Opzettelijk betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een machtsverschil. Slachtoffers zijn minder sterk dan pesters en kunnen zich dus niet goed verdedigen.

Het verschil tussen plagen en pesten

Het verschil is soms erg moeilijk aan te geven. We onderscheiden een aantal factoren die plagen van pesten onderscheiden. Pesten gebeurt met opzet, plagen niet. Pesten gebeurt telkens tegen dezelfde persoon, plagen gebeurt af en toe en tussen verschillende personen. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid, bij plagen zijn kinderen ongeveer even sterk.

Het probleem dat pesten heet:

De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest. Het hebben van een anti-pestprotocol alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken. Signalen en voorbeelden van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen
- Materieel: het kapot maken van iemands eigendommen
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden

Signalen voor een peetsituatie

Het is niet gemakkelijk om pesten te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Wat belangrijk is, is dat het gaat om een verandering in het gedrag van het kind. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk vooral in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop wijzen dat een kind gepest wordt:

- Het kind is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route.
- Het kind vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden
- Het kind wil om onduidelijke redenen thuisblijven
- Het kind klaagt (vaak) wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is
- Het kind komt thuis met vieze of kapotte kleding of tas
- Het kind raakt steeds spullen kwijt
- Het kind raakt zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt (om aan de pester te geven)
- het kind trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn
- Het kind is angstig en gespannen
- Het kind is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt
- Het kind heeft nachtmerries of huult zichzelf in slaap
- Het kind heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen
- Het kind is chagrijnig, snel boos of lastig
- Het kind is vaak alleen en brengt geen vrienden meer mee naar huis.
- Het kind weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind pest:

- Het kind doet op een overdreven manier stoer
- Het kind is tegendraads en opstandig
- Het kind kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander
- Het kind roddelt of verspreid vervelende geruchten
- Het kind is agressief
- Het kind heeft slechte schoolprestaties

Leerkrachten en ouders moeten alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen de leefregels overschrijden.

Regel 1: Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt gezien als klikken. Vanaf de kleutergroepen brengen we kinderen dit al bij:

Je mag niet klikken, maar

Als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit dan mag hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.

Regel 2: Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Regel 3: School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te lossen. Bij

problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Noodzakelijke voorwaarden aanpak:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en dienen zij duidelijk stelling te nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan moet de vertrouwenspersoon ingeschakeld worden. De vertrouwenspersoon zal het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.
- Elke school kent een interne vertrouwenspersoon die jaarlijks bij de kinderen bekend gemaakt wordt en eenvoudig voor hen toegankelijk is. De interne vertrouwenspersoon is in de meeste gevallen ook de pestcoördinator waar leerlingen en leerkrachten terecht kunnen als er zich problemen voordoen (naam staat ook vermeld in schoolgids).
- Onze Wijs kent naast een interne ook een externe vertrouwenspersoon, de naam van deze persoon staat vermeld op de website van Onze Wijs, maar ook in de schoolgids van elke school.

Wat doet de school?

Aan het begin van ieder nieuw schooljaar wordt er op elke school aandacht besteed aan het anti-pestprotocol, de regels van de school en de internetregels. Daarnaast wordt er hard gewerkt aan het creëren en in stand houden van een positief pedagogisch klimaat, waarbij aanpakken als 'Goed van start', teambouwers en klassenbouwers ingezet worden. Ook binnen de godsdienstmethode worden wekelijks onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. aan de orde gesteld.

Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen. Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen. Tijdens de informatieavonden op de scholen kunnen de leefregels toegelicht worden. Bij permanent pestgedrag zal er aan een pest-, of omgangsproject worden gewerkt in de betreffende groep.

Omgangsregels/leefregels die gelden op alle scholen en in alle groepen:

- Met je fiets lopen we op het schoolplein en we zetten de fiets op de goede plaats
- In de school en in de rij lopen we rustig
- We zorgen er samen voor dat onze school netjes blijft
- Spelen en plezier maken doen we samen

- Problemen lossen we op met praten, als dat niet lukt gaan we naar de juf of meester
- Van andermans spullen afblijven als je geen toestemming hebt

Leerkrachten en leerlingen kunnen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels. De aanvulling wordt opgesteld, door en met de groep, dit zijn de zgn. groepsregels. Zowel schoolregels als groepsregels zijn zichtbaar in de klas/school opgehangen.

Aanpak van de ruzies en pestgedrag in zeven stappen

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij.

1. Gesprek met het slachtoffer. Let wel: het gaat om de gevoelens, en niet om de feiten. Kan alles vertellen, want de pester krijgt GEEN straf dus ook geen wraak. Einde van het gesprek maakt leerling verhaal/tekening dat zijn/haar gevoelens uitdrukt m.b.t. pesten
2. Bijeenkomst met betrokken leerlingen. Dus de pester(s) meelopers en neutrale leerlingen. Deze stap zo snel mogelijk na stap 1. Liefst dezelfde dag. Zorg voor ontspannen sfeer, prettige ruimte.
3. Leg het probleem uit
4. Deel de verantwoordelijkheid. Niemand komt in de problemen. Geen straf dus ook geen wraakacties. De groep is bijeengeroepen om het probleem te helpen oplossen
5. Vraag naar ideeën van elk groepslid. Wat kan je doen, zodat..... zich prettig voelt. Ieder kind komt met een oplossing. Zorg dat het in ik-taal is. Het moet uitvoerbaar zijn. Wees positief over de ideeën.
6. Laat het aan hen over en bemoei je er niet mee. Toon vertrouwen.
7. Spreek hen opnieuw. Doe dit na een week. Spreek de kinderen individueel. Pas als laatste spreek je het slachtoffer. Dit kun je eventueel een keer per maand herhalen, maar uit de praktijk is gebleken dat het vaak al na de eerste keer werkt.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester. Indien nodig is er overleg met ouders en/of externe deskundigen

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie word je gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie b.v. je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van het kind benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet 'over-beschermen' bijvoorbeeld naar school brengen of "Ik zal de pester wel eens gaan vertellen". Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten nog toe kan nemen.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van de ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten inzien wat het effect is van zijn/haar gedrag voor de gepeste.

- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien wat voor sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in om de school: wij houden ons aan deze regel.
- straffen als het kind wel pest- belonen(schouderklopje) als kind zich aan de regel houdt.
- Kind leren niet meer kwaad te reageren, leren beheersen, de “stop-eerst-nadenken-houding” of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? *
- Zoeken van een sport of club; waar een kind kan ervaren dat het contact met andere kinderen leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn

- Een problematische thuissituatie.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen).
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt.
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan.
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

Adviezen aan ouders

Ouders van gepeste kinderen

- a. Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat of thuis (via e-mail, e.d.), dan probeert u contact op te nemen met de ouder van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- d. Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- f. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters

- a. Neem het probleem van uw kind serieus.
- b. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- c. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- d. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aan doet.
- e. Besteed extra aandacht aan uw kind.
- F Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.

Alle andere ouders:

- a. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d. Geef zelf het goede voorbeeld.
- e. Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?

Als alle manieren geprobeerd zijn, maar de situatie blijft bestaan dan rest de school nog drie vormen van maatregelen:

1. Time-out
2. Schorsing
3. Verwijdering

Voor deze maatregelen geldt het protocol 'Toelating, time-out, schorsing en verwijdering' van leerlingen dat te vinden is in bijlage 7.